

MİLLÎ EDEBİYAT DÖNEMİNE AİT BİLİNMEYEN BİR ROMAN

Nurullah ÇETİN

SUMMARY

Belkıs is a novel written in the period of national literature. It was written by M. Sabit and published in 1914. The subject of the novel is the war between Türk and Greek and the war of Trablusgarp.

Millî edebiyat döneminde kaleme alınmış olan *Belkıs* adlı roman hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır. Romanın en dış kapağında: "Türkili Hayatına Ait Romanlardan 1, BELKIS, Muharriri: M. Sabit Simavî", iç kapağında ise "Millî Roman: BELKIS, Muharriri: Ehu's-Sâkıb: Mahrûkî, Naşiri: Cemiyet Kütüphanesi, Mesaî Matbaası Bâb-ı Alî Caddesi 40, 1330" bilgileri yer almaktadır. Milâdî 1914 yılında yayımlanmış olan bu romanın yazarının biyografisi hakkında da herhangi bir bilgi edinemedik. Yalnız yazarın Kütahya'nın Simav ilçesinden olduğu anlaşılmaktadır. Bu roman, daha çok Türk-Yunan Savaşı ve Trablusgarp harbini konu almaktadır. Bu savaşlarda Osmanlıların cihad aşkları, din, devlet ve millet için fedakârca davranmaları, Türklerin düşman bile olsa yaralılara, çaresizlere karşı gösterdikleri yardımseverlik, Türklerin kendilerine ihanet edenleri affetmemeleri, bir Rum kızının Müslüman olarak bir Türkle evlenmesi gibi konular içerilmektedir.

Roman, "*Belkıs*"(s.3), "*Medhal*"(s.5), "*Tesadüf. Tatlı Bir İhtida Mütayemmin Bir İzdivac*"(s.55) ve "*Zeyl*"(s.60) başlıklı bölümlerin dışında üç ana bölümden oluşmaktadır. "*Belkıs*" adlı kısımda romanın merkez figürü olan Hasan Çavuşa âşık olup en sonunda onunla evlenen ve Müslüman olarak Belkıs ismini alan Atin adlı bir Rum kızının eski durumuyla yeni durumunun karşılaştırılması ve onun Müslüman bir Türkle evlenerek ulaştığı olumlu anlamdaki ileri aşama vurgulanır.

"*Medhal*" bölümünde ise Hasan Çavuşun köye gelip İtalyanların Trablusgarp'ı kuşattıkları haberini vermesi ve köylülerin İtalya'ya olan savaş duygulanı, cihat istekleri aktarılır. Birinci Bölümde Anadolu'nun adı verilmeyen bir köyünden olan Hasan'ın şehit babası Durmuş Çavuşun din ve devlete, vatan ve millete ihanet edenlerden intikam alması yolundaki vasiyetine uyarak kendini savaşa hazırlaması ve Rum Zarye'nin kızı Atin'le olan aşk ilişkileri anlatılır. İkinci Bölümde Hasan'la Atin'in birbirleriyle olan

aşk ilişkileri, Atin'in Müslüman oluşu ve Hasan askerden gelinceye kadar onu bekleyeceği sözünü vermesi, dönüşte de birbirleriyle evlenmeye söz verişleri ve Hasan'ın ondan ve köyünden ayrılıp askere, savaşa gidişi anlatılır.

Üçüncü Bölümde Girit meselesi yüzünden çıkan Türk-Yunan harbi, Hasan'ın askerde Çavuş olması ve köyüne savaşla ilgili gönderdiği mektuplara yer verilir. "Tesadüf. Tatlı Bir İhtida Mütayemmin Bir İzdivac" başlıklı bölümde Hasan Çavuşun savaştan köye dönüp 'Belkis' adını alan Atin'le evlenmesi anlatılır.

Romanın sonunda yer alan "Zeyl"de ise gazi Hasan Çavuşun oğlu Raşid'e Trablusgarb harbi dolayısıyla kendi babasından kalan vasiyeti yani "intikam"ı hatırlatır.

60 sayfa tutarındaki romanın metni şöyledir:

"Bir kavim, bir millet,
bir ordu hiç bir zaman
mazisini unutmamalıdır!
Çünkü: Mazî,
istikbâli tehyie ve ihzar
eder. "-Napolyon-

BELKIS⁽¹⁾

Belkis: İlk baharda yeşil dikenli kürlerin zılâl-i zalâmında yeni doğmuş, yeni açılmış ve fakat koyu gölgeler pek korkunç karanlıklardan başka bir şey, bir ziya görmekten daima mahrum bir menekşe yahut bir sünbül gibi vaktiyle bir ailenin harîm-i deycûrundan doğmuş, sîne-i dalâletinde açılmış ve âğûş-ı behîmiyyetinde perverde ediliyordu.

Belkis: Her şeye rağmen bütün sermaye-i hayatiyye ve vücûdiyyesiyle büyüdü. Muhît-i dalâletinden aldığı behîmiyyet derslerinin bilfiil tatbikatını yapmak emel-i şehvet-perestânesiyle hıyâbân-ı garâmın dar, sık mahallerine; medid, korkunç uçurumlarına ilk hatve-i sukûtunu atmak istediği zamanlar kendisini genç bir Türk'ün sîne-i sâf ve nezîhinde buldu.

Belkis: Sukût edecek iken yükseldi. Ağlayacakken güldü. Kânûn-ı tâli onun yükselmesini istiyordu.

⁽¹⁾ - 'Belkis' ismi 'Atin'in ihtidadan sonraki ismidir

Soğuk bir elin haşın tırnaklarıyla cimdiklenmeden: Denî bir tabiatın harîs bir kalbin acı sözleriyle sararıp solmaktan kurtardı. Sevdâ-yı garâmla büyümüş bu narin vücudu, bütün mehâsin-i kutrîsiyle; sevdâ-yı intikamla büyüyen kahraman bir Türk'ün âğûş-ı faziletine tevdi etti. İkisini bir birine kaydattı. Hamiyetle muhabbet ikisi bir kitle oldu.

Belkıs: Şu'le-i hakikatin nurlarıyla müzeyyen bir halde yükseldi.. yükseldi.. yükseldi.. En sonra ihtida etti ve bütün Meryemâne ismetiyle İslâm oldu.

Evet: Belkıs, ma'sûka-i vicdanı olan "Hak, hakikat" ile müşerref ve mübâhî olmuştu.

5 Teşrîn-i Sanî 1327

Simav

Ehu's-Sâkıb: Mahrûkî

MEDHAL

Güneş, Eylül ibtidasına mahsus hararetiyle (...) köyüne en son resm-i vedâni ifâ etmek istiyor, soluk bir derenin içine gizlenen köye, çamlar arasından şu'le-i nazarını ithaf ediyordu.

Köy, ahâlisi işlerini bırakıp her taraftan yavaş yavaş cami-i şerifin önündeki koca çınarın zılâl ve zalâmına toplandılar. Muhtar belinden kahve kesesini çıkararak:

-Kahya gel!... Ağalar yorulmuştur bir kahve pişir!... dedi. Bir avuç kahveyi, kahyanın elindeki kahve tavasına döktü. Kahve pişti. Kemâl-i sükûtle içiliyordu. Çamlar arasından, Hasan Çavuşun, hayvan üzerinde bir sûrat-i fevkalâde ile geldiğinin görünmesi, yarım saattir devam eden pûşide-i sükûtu yırttı.

-Hasan Çavuş geliyor!..

Gürültüleri başladı. Bir ses:

-Hasan Çavuş bugün gitti o değil!...

-Kim ya?..

Diğer bir ses:

-Bizim mültezim galiba!..

-Yok canım! Be ya bizim Hasan Çavuş!..

Umumu birden!...

-Evet Hasan Çavuş geliyor. Hayvan beyaz kendinin atı!...

Plevne muharebesinde pek büyük fedakârlıklar gösteren Hafız Çavuş bu büyük Osmanlı çubuğunu çektikten sonra ağır ağır kafasını kaldırdı:

-Hasan Çavuş mu geliyor?... Hayırdır inşaallah!... Fakat ne çabuk geliyor?... Kasabada bir iki gün kalacağını bana söylemişti. Demek ki: Mühim, acele bir işi zuhur etti. Yahut ki: Bir şey unuttu. Hayırdır inşaallah!...

Dedi. Çubuğunu çekmeğe, .. ara sıra kendi kendine anlaşılmayacak bir derecede bir şeyler söylemeye başladı. Köy ahalişi sabırsız dört gözle Hasan Çavuşun kudumüne intizar ediyorlardı.

Hasan Çavuş, kasaba yolunun bu girintilerinden kurşun gibi geçerek bazen görünüyor, .. bazen çamlar içinde kayboluyordu. Bir çeyrek saat sonra köyün kenarındaki harman yerinde atın kişnediği iştilir iştilmez Hasan Çavuş, cami-i şerifin önünde göründü.

Köy ahalişi kemâl-i halecanla:

-Hayrola!..

-İnşaallah!..

Hasan Çavuş, hayvandan inip doğru ihtiyarların huzuruna gitti. Biraz nefes alıp alınının terlerini sildi ve sonra:

-İnşaallah!... dedi. Deniz yarılır da yerin dibine,.. esfel-i safilîne giderler!...

Otuz milyon İslâmdan başka, bütün âlem-i İslâm bugün zincir-i esaret ve zulümleri altında inlediği yetmiyormuş gibi bütün enzâr-ı ihtiraslarını biz İslâmlara dikmişler!... Sanki İslâmlar yalnız onlara esir olmak için yaratılmış(!) sanki İslâmlık dünyada büyük bir kabahat imiş(!) çünkü onların tevzi-i dalâletine mani oluyor!

Bir ses:

-Ne var?.. Ne olmuş?..

-İnşaallah! O, nazar-ı pür-ihtirâsları su gibi akar da mahvetmek istedikleri o âlem-i İslâmdan bir nazra-i merhamet umarlar!...

Köylüler kemâl-i halecanla:

- Ne var?.. Hasan Çavuş söyle!..

-İtalyanlar, o tam manasıyla canavarlar,

-Trablusgarp şehrini o, sevgili vilâyetimizi muhasara etmişler!...

Bir ses:

-Etsinler! Elleri ne girecektir? Hiç!..

-Öyle değil kuzum! Şu dakikada orası bombardıman ediliyor!..

İnsanlığa mahsus histen, ... hiss-i merhametten kat'iyen mahrum hayvanların, hayır, hayır!..

Hunharların, pâ-yı sefilleriyle o mukaddes topraklar telvis ediliyor!.. Orada bir validenin sinesine saplanan hain bir kurşunun, yere yatırdığı o masum cesedin başında bir kardeşin, bir hemşirenin feryad-ı canhıraşı üzerine ikisinin de şehid edildiğini, hastaların, masumların acı acı iniltilerini insan düşündükçe çıldırmamak elden gelmiyor!..

Fakat unutmayın! İtalyanlar!..

Ey beşeriyet düşmanı hunharlar!.. Evet unutmayın ki; yirminci asırda İtalyan vahşetlerini ilk defa olarak kaydeden tarih, yarın da Roma'da temewüc eden Osmanlı sancağını sancağ-ı şerifini Roma'da insaniyetin, bû-yı adaletin vezanı diye kayd edecektir!..

Bugün vahşetin, hunharlığın menbaı olan Roma, yarın, Osmanlı sancağı altında bir mahfel-i adl ve ihsan, bir lâne-i cesaret ve şecaat olacaktır. Bunun yarın muhakkak olmadığını ey haydutlar!.. size kim temin edebilir?!..

-Papa makamı mı?.. Hah hah hah o menba-ı dalâlet, pek iyi bilir ki: Vahşi hunhar, ahlâk-ı umumiyyesi bozuk, alçak, sefil bir millet, yaşamak hakkından kat'iyen mahrumdur.

Tarih böyle milletlerin, ilâm-ı idamını çoktan vermiştir. Böyle milletlere yaşamak hakkını verenleri tarih, takbih, vicdan, o kanun-ı mübîn tel'in eder.

Ey nesl-i atînin mücahidini!.. İşte size bir hedef, bir nişangâh ki: İtalyan kalbi...

İşte size bir gaye-i hayalî ki: Roma şehri... İşte size bir rehber-i aliyü'l-âlf ki: "Ve câhedû!.."

Hasan Çavuş sözüne muvakkat gibi bir fasıla verip kahyanın bıraktığı, soğuk kahveyi hiddetle içiyordu. Karşidan Hafız Çavuş şeyhuhete mahsus - fakat pek kahramanane- bir tavırla kafasını kaldırdı.

Boğuk bir sesle kesik, kesik:

Harp, cihat kelimelerini ne zaman işitsem yahut ki hatırlasam hemen sevda-yı intikam galeyan ve feyezana başlıyor!... Derûnum ateşler içinde kavruluyor!..

Doksan altı yaşına girdim bu hal benden gitmedi ve hâlâ da gitmeyecek!...

Ah!... Ah!.. Hele o moskoflara olan intikamım bilmem amma.. Bin sene sonra kemiklerimde de yaşayacak!... Ah!.. Sizler gibi genç olsaydım da bu bâr-ı intikamdan kurtulsaydım!...

Diyordu. Yatsı ezanı okundu.

İntikam!.. Yahut Bir Şehîdin Netîce-i Vesâyası

1

-İnfiâlât-ı Şeb-i Yeldâ-

Anadolunun en hücre köşesinde iki tepecik arasında gizlenen (...) köyünde doğup büyüyen Hasan, akşamdan beri okuduğu Âşık Ömer kitabını kapadı. Kirli kabındaki belirsiz yazılardan:

Sadâ-yı âh; tükendi kesildi âh! nefes

Gönülden âh ederim. Ah!.. Aha kalmadı ses

beytini okuyabildi. Okudu, tekrar okudu. İçi makbuzlar ve babası Durmuş Çavuşun koca Rus muharebesine ait mektuplarıyla dolu duvarda asılan sahtiyan torbanın içine koydu. Artık ezberleyebilmişti. Bir saika-i derûnî, kendini derhal odadan dışarı fırlattı cami-i şerifin önündeki çınar ağacına kadar vardı. Mütefekkirane dayandı delikanlı düşünüyordu.

Kamer, geniş nasiyesi gibi parlak, gece, mütefekkir dimağı gibi sıhhat ve sükûta mağrûk; yalnız karşıda ağıldaki koyunların canları -tefekürâtını inkıtaa uğratan darabât-ı aşkı- sükût gibi leylî ihlâl ve işgal ediyordu.

Delikanlı, gecenin imtidaddan mütevellid can sıkıntısıyla çınar ağacını terk etti. Yirmi hatve kadar ilerideki pınarın üstüne çıktı. Sabah yıldızına baktı. Pek çok baktı göremeyince:

"Geceler ne kadar uzamış!..."

sözleri derûnî bir âhı takip etti.

Ferah: Azâb-ı derûnî, zamanın gıdasıdır. Zaman denilen bu devr-i seri arzın hayatını uzatır.

Ferah: İnşirâh-ı kalbi, zamanın ecelidir. Zaman denilen bu teâkub nûr-ı zulmetin hayatını kısaltır. Hüzünle geçen bir saat meserret ile geçen bin saatten uzundur.

Delikanlıya akşamdan beri geçirdiği altı saat, altı sene kadar uzun görünmüştü müddet-i ömründen, altı senenin daha eksildiğine hükmediyordu. Delikanlının bu hükmü hiç şüphe yok ki: Azâb-ı derûnî içinde bulunduğuna delildir. Evet, delikanlı azâb-ı derûnî içinde boğuluyordu. Çünkü bir an-ı muayyene,.. bir mev'id-i mülakatın müşahedesine intizar ediyordu"

İntizar: O da bir hüzün, .. o da bir azâb-ı derûnî!..Zaten intizar olmasaydı! Belki dünyada mesrur olmadık hiç kimse kalmazdı.

İntizarın verdiği ta'ab-ı ruhî, delikanlıda uyumak hissini uyandırdı.

Uyumak; delikanlıyı büsbütün nevmîd edecek bir intizar-ı ebedî içinde muntazır bırakacaktı.

Hasan, uyumamak için babası Durmuş Çavuşun askerden gönderdiği mektupları o babasının gençliğine.. kahramanlığına ait kıymetli hatıraları okumak arzusuyla odaya kadar gitti. En çok sevdiği, .. ta çocukluğundan beri pek çok defalar okuduğu mektubu açtı. Pek tatlı bir his ile mütehassis olduğu hâlde: Ber-vech-i âfî parçalan okumağa koyuldu:

"Oğlum sen dünyaya geldiğin günü, yanaklarını bûse-i übüwetle ıslattıktan sonra hamak çarıklarımı giydim. Askere gittim. İşte o zamanki, tatlı, sıcak busenin neşesiyle daldığın derin uykudan uyanıp da "baba!.. baba!.." diye feryad ettiğin zaman ihtimal ki beni bulamayacaksın! İhtimal ki: Seni müterassıd bir nazra-i şefkati göremeyeceksin!.. Me'yûs ve mükedder bir hâlde çırpınıp ağlayacak, feryad edeceksin!..

"Fakat oğlum! Hiç meyus ve mükedder olma! Ağlama! Feryad etme!... Ayağına çarıklarını giy! Koş!... Hiç durma koş! Hududa kadar gel!... Ben işte ordayım. Babanı, ecdadını görmek bizleri şehid edenlerden intikam almak istersen hududa gel!.. Biz burda seni ve senin evlâdını bekliyoruz!

"Bizim âğüş-ı şefkat ve himmetimiz yalnız burda açıktır! Koş!.. Öz evlâdım koş hududa kadar gel!..."

Delikanlı, babası Durmuş Çavuşun kendine hitaben yazdığı daha kendisi çocuk iken validesine gönderdiği ve validesinin de şimdiye kadar muhafaza ettiği mektupların, bu ulvî parçalarını güç okuyabilmişti. Çünkü: Şimdiye kadar pek çok defalar okuduğu hâlde hiç böyle manevî bir kuwetin taht-ı tesirinde müteessir olmamıştı.

Hasan, müteaccib bir halde düşünüyor, .. cerihadar kalbinde,. rikkat,. meshuf sevda gözlerinde dümû-ı teessür hissediyordu.

Taaccüb: Ekseriya cehlden tevellüd eder. Rikkat-i kalb, dümû-ı teessür, işte kendinde ilk defa olarak vukuunu hissettiği bu iki hal, hissini taaccübler içinde boğuyordu.

Taaccüb! Bir insan için vesile-i tefekkür ve teemmüldür. Taaccüb eden adam çokça düşünür. Ve bu düşünmesi haber-i tabiatla olduğundan ruhen muazzeb olur.

Hasan, ruhen muazzeb bir hâlde düşünüyor ağlamak istiyor. Sanki metanet ve cesaretinden utanyormuş gibi ağlamıyor! Yahud ki: infîlâtının şiddeti buna mani ve hâil oluyordu.

His, bu hâl-i ye's-i ihtimalini müteakip odanın bir köşesindeki buğday çuvalına dayanarak biraz daldı. Delikanlı uyuyordu. Çok geçmedi. Sabahın vürudunu mu'lin genç bir horoz sesi odanın içini çınlattı. Delikanlı ateş borusunu işiten asker gibi süratle kalktı. Hemen kollarını sıgayıp abdest aldı. Minareye kadar çıktı. Ezan vaktini anlamak için matla-ı şemse doğru baktı: Âfâk-ı deycûrdan zulmet-i leyle doğru hücum eden hafif, .. pek hafif bir beyazlık, mıknaş gibi nigâhını cezbetti. Dalgın, hazin bir surette ufku temaşaya daldı.

Terbiye: Dünyaya ikinci geliş olduğu gibi aşk da dünyaya üçüncü geliştirdi.

Elem, lezzet, hüzn, rikkat, sevmek, sevilme; cesaret, tehlike; tehewür, cinnet; şiir, sanat, incelik, kalınlık, acılık, tatlılık işte: Bunların hepsi evet, hepsi hevâ-yı aşkın tabiat-ı beşerde büyütüp kıvama, kemâle getirdiği mahsulüdür.

Aşık; eşyayı başka türlü görür, başka türlü temaşa eder, başka türlü zevk alır, başka türlü müteessir olur.

Bir âşkın felsefesine göre her şeyde bir şiir, bir sanat mündemiç;... Her şeyde bir acılık bir tatlılık mütecellidir. Hasılı aşk terbiye gibi başka bir cihandır.

İşte Hasan'ın da her hâl ve tavrında bir başkalık rûnümâ idi. Akşamdanberi bazen tatlı, bazen acı geçirdiği nâ-kâbil-i ta'dâd hallerin, buhranların hepsi aşkın hâssası değil miydi?..Gecenin ka'r-ı sükûtu içinde ormanların ahenk ü sadasına; köyün kenarındaki kabristanda baykuşların koğuklarına; matla-ı şemsin letafetine ihtimal ki şimdiye kadar dikkat bile etmemişti.

Fakat şimdi ise birinden mahzun; diğerinden muğber ve münfail; daha öbüründen mesrur ve memnun oluyordu. İşte bu hallerin hepsi, gençliğinin, bir ân-ı mahduduna mahsus kıymetli hatıraları;.. sonra istidad-ı ferasetinin nisbetle büyümesinin mukaddemeleri ki: Aşkın mahsulatıdır.

Ufku temaşa eden Hasan, kendinden geçmiş gibi idi. Uzakta bir tepecik üstündeki köyden yükselen boğuk bir ses sükût-ı leyli yırtarak Hasan'ı ikaz ve ihtar etti. Hasan kendini topladı. Hal-i hüzn istimaline istimdad ediyormuş gibi:

"Allahü ekber!.. Allahü ekber!..."

Nidâ-yı lâhûfisini yükseltti. Semaya doğru yükselen Hasan'ın muharrik sesi köyün iki tarafındaki eflâke ser çekmiş dağlarda, ormanlarda tatlı tatlı akisler icad ettikten sonra pınarcı Rum Zarye'nin kızı "Atin" in odasında o tatlı akisleri tekrar ede de kaybolan bu sada sanki bu iki muhabbetzedeye dağların, ormanların, evet, o mev'id-i mülakatın boşluğunu, kimsesizliğini, her şeyden emin olduğunu ilân ve ihbar ediyordu.

Minarede Hasan, kumandanından emre intizar eden asker gibi Zarye'nin evine medd-i nazar etti. Atin elinde çıra olduğu hâlde sofada şafak gibi görüldü. Delikanlı alevli çıranın lisan-ı tavrından:

"Sevgilim! Ormanda beklerim çabuk gel!..." emrini aldı. Köyün ihtiyarları gençleri ellerinde birer çıra olduğu hâlde sabahın taravetiyle öksürerek çeşmeye toplanıyorlar ve yekdiğerine:

"Bugün bizim Hasan Çavuşumuz pek yanık ezan okudu" diyorlardı.

Delikanlı minareden indi.

2

-Mülâkât-ı Âşıkane- Hamiyyetin Muhabbete Galebesi - Müfârat-

Ufk-ı şarkîden, zulmet-i leyle doğru hücum eden beyazlığı, yine pek hafif ve açık bir sarılık takip ediyordu.

Atin, ninesine sabah soğukluğunda koyunları otlatacağını bildirecek koyunlarla birlikte evden, kafesten kurtulmuş andelib gibi fırladı ormana doğru yöneldi. Bir çeyrek saat sonra ormanın ka'r-ı hazinine dalmıştı. Atin koyunları bir dereye bırakarak geri döndü. Bir hafta ewelisi intihab ettikleri mevkie,.. o mahfel-i sükûta doğru gitti. Çamlıktan çıktı. Çalılıarı çırpıları sürur-ı mülakat neşesiyle dalgın bir surette geçti. Sağa saptı. İki tarafı söğüt ağaçlarıyla muhat derenin içine girdi. Yirmi adım kadar gidip tevakkuf etti. Ormanı dinledi. Etraf ve eknâfi bir kitle-i sükut bürümüşü. Gayr-i ihtiyarî oturarak:

"Kimseler yok!.. Her taraf ıssız!.." dedi.

Vahdet: Dâi-i fikrettir. Tam manasıyla fikret hal-i vahdette neşv ü nema bulandır.

Nâ-kâbil-i hall gibi görünen binlerce müşkilât hepsi, vahdette hall ve tahlil edile gelmiştir. Bugün âbâdî-i nâsta tedavül eden binlerce âsâr: Hepsi lâ-yemût,.. ukûl-i beşeri hayretler içinde bırakan binlerce ihtiralar, bedîalar: Hepsi yarın için hiç: İşte bunlar bütün hal-i vahdette neşv ü nema bulan fikretin neticesi,.. semeresidir.

Evet, vahdet, dâi-i fikrettir.

İnsan yalnız bulunduğu zaman düşünmek ister. Düşünür. Ukûd-ı zihniyesinin hall ve tahliliyle meşgul olur.

Vahdet dâi-i fikret olduğu gibi fikret de dâi-i vahdettir. İnsan mütefekkir bulunduğu zamanda yalnız bulunmak ister. İşte yekdiğerini müstelzim bu iki hal: Vahdet, fikret müvellid-i bedâyidir.

Genç kız, mev'id-i mülakatta yalnız bulunuyor yalnız bulunduğu için zihnini demadem yormakta olan ukûd-ı muhabbetin hall ve tahlilini mübhemât-ı aşkın fasl ve teşrihini düşünüyordu.

Ukûd-ı muhabbet, mübhemât-ı aşk genç kız için sevmek, sevimekten ve bunların delikanlıya suret-i tebliğinden ibarettir.

Genç kız, delikanlıyı müntehası yok bir muhabbetle sevdiğini ve kendisinin de aynı derecede sevimek istediğini nasıl ve ne suretle anlatacağını düşünüyor iken ormanı çınlatan nâgehânî bir çıtırtı atını korkuttu. Kuve-i müfekkire ve selâmet-i fikriyesini kaçırdı.

Genç kız, saikaya tutulmuş gibi sersemleşmişti. Gayri ihtiyari dinledi. Ufak bir tepeden inip gelen Hasan'ın sarı ipekli kefiyesini görünce:

"Geliyor! Geliyor!.."

diyerek yerlere serildi.

Aşkın, muhabbetten ziyade husumete meyli vardır. İnsan sevdiğini daima yanında görmek ister. Birlikte bulunduğu zaman da muhabbet namına neler söyleyip neler yapacak ise hepsi aynı husumettir.

Atin kendini topladı. Sevgilisini üzme emel-i âşıkânesiyle zihninde bin türlü hileler tasavur etti. Nihayet kurduğu hud'aların en muvafık bulunduğunu yapmak için yattığı yerden kalkmadı. Delikanlı geldiği zaman, genç kız ca'lı bir uyku içinde bulunuyordu delikanlı. Kızı uyarmak istemedi. Derenin bir kenarına da kendisi yattı.

Uyku gıdâ-yı ruhtur. Sevmek, sevimekten alınacak lezzet ruha aittir. Ruhun gıdası temin edilirse hiss-i lezzetle mütelezziz ve mütehassis olunabilir.

Hasan muhabbet âsârı olarak bir iki gece uykusunu bıraka-o da cebr-i tabiatla-bildi. Lâkin şimdi çimenin sîne-i hadâretinde yatan asıl muhabbeti: Müessiri de yalnız bir uyku için bırakarak yatıyor uyumak istiyor!. Evet delikanlı yalnız uyumak için yattı. Çünkü uyku, iki akşamdır uykusuz kalan Hasan için fevka'l-ümid bir şeydir. Çok geçmedi uyudu. Demek ki: Atin kendi kurduğu faka yine kendini düşürmüş oldu. Zaten Hasan düşmüş olsaydı yine kendi düşmüş demektir. Çünkü Hasan, Atin, Atin, Hasan, başka bir şey değil; ikisi bir ruh, bir kitle-i muhabbet idi. Genç kız ister istemez kalktı.

Delikanlının, başı ucuna oturdu. Bir ressam gibi Hasan'ın simasını,.. sima-yı besimini tedkike koyuldu.

Sima: Kalbin ayinesidir. Bir kalpte bulunan garaz, kin, nefret, haset, huda, şeytanet, iğva hepsi çehrelerde tecelli eder.

En güzel çehrelere bile bir abusiyyet ve bu hallerin, aksinde ise bir letafet, bir safiyyet verir.

Halet-i nevm: Hutût-ı sima arasında bir eser-i hıyanet ve denâet izhar eden işte bu hallerin ufulü, aksinin zuhurudur.

Evet, en çirkin simalarda bile bir melekîyyet bir safiyyet tecelli ettiren uyku, Hasan'ın yalnız sevimek için yaratıldığına hükmettirecek kadar bir güzellik, bir melekîyyet bahşetmişti. Genç kız, işte bu levha-i mehasin karşısında kendini zabt edemedi. Metanet ve ciddîyyetini çoktan kaybetmişti. Fırsattan istifade etmek istedi. Ta a'mâk-ı kalbinden:

"Ah!.. Yaradanına kurban olayım..." dedi. Pek hararetle bir bûse-i muhabbetle Hasan'ın dudaklarını ıslattı.

Buse: Derûn-ı kalbde tebâhhur eden muhabbetin teberrüdü değil belki neticesi ve fakat ikinci bir busenin mukaddimesi ve saikidir.

Buse: Ateş-i muhabbeti teskin maksadıyla husul bulur. Fakat gayesi muhakkak ki: Tezyid ve teşdid olur.

Genç kızın, birinci defa olarak icra ettiği bu gizli cinayeti ikinci bir cinayet takip etmek istedi. Titreyerek eğildi. Hasan'ın uyanıverme ihtimali geriye fırladı. Birkaç defalar azm-i kâsd etti.

Bir türlü cesaret edemedi.

Cesaret: Melhuz olan tehlikeyi göze almaktan ibarettir.

Cesaret: Ekseriya cinnet yahut cebanet neticesi olarak vuku buluyor ve deliler, korkaklar cesurdur. Fakat bu nevi cesaretler makbul değil makduhtur. Zaten bu nevi cesaretler sabur, gayyur gibi medh sadedinde söylenen cesurdan kat'iyen olamaz. Belki aynı cinnet aynı cebanettir.

Evet, bu nevi hallere hiç bir zaman cesaret namı verilemez!.. Her şey gibi cesaret de mana-yı hakikisini kaybetmiş olmalı ki: Yaşattırılmayacağım anlayan yahut ki! yaşamakla yaşamak beyninde hiç bir fark görmeyen bir adamın etvar ve efaline hemen cesaret namı veriliveriyor!..

Hâlbuki: Cesaret, tam manasıyla cesaret-i tev'em daima metanetle olandır. Bence cesur olan metindir. Metin olan cesur hayır!..

İnsan, neticesi "muvaqqakiyyet" olan şeyleri takipte âlemin hücumu, dedikodusu gibi melhuz olan tehlikelere, vartalara göz yummamalı; göğüs germeli metin bir fikir bir sa'y ile ciddî bir tavır ve hareketle ileri,.. daima ileri: gaye-i hayalisine doğru yürümeli, korkmamalıdır. Bugün vücuduna pek az tesadüf edilen bu nevi cesaret mezmum değil!.. memduhtur. Makbuldür. Meşrudur.

Atin, mağlûp olduğu muhabbet saikasıyla ve daha doğrusu dalgınlığıyla işlediği cinayeti ikinci bir cinayet takip edemedi. Çünkü: Dalgınlık çabuk zail oldu. Tehlikenin de muhakkak olduğuna çabuk kail oldu.

Atin de zaten o derece cesaretli bir kız değildi. O, yalnız, güzeldi. Muhibb-i fezaildi. Şühdu. Cazibeliydi. Genç kız, gerçi azminde sebatkâr olmak için cesaret göstermek, her türlü melhuz olan tehlikeyi göze almak istiyordu fakat... bir şey;.. yalnız bir tehlike onun nazarında dünyalar kadar büyüktü:

Müebbeden mahrum-ı muhabbet olmak!..

Gizli cinayeti Hasan bilseydi bu muhakkaktı.

Müebbeden mahrum-ı muhabbet olmak...

Delikanlı için bir vazife,.. bir caniyi cezalandırmak, genç kız için ölüm içinde ölememek idi.

Atin, oturduğu mahalde bir müddet dondu kaldı. Hasan'ı uyarmak için bir sebep düşünüyordu. Söğüt ağaçlarının arasından giren güneş sebep bulmakta müşkilât çektirmedi. Hasan'ı kaldırdı. Bir tavr-ı dil-firibane ile:

-İnsafsız! dedi beni uykuda yalnız bırakıp burada nasıl uyuyorsun?!..

Hasan mütebessimane cevap verdi:

-Hain! dedi. Güneş var diye uyaracağına neden güneşe sen gölge olmadın da beni uyandırdın biraz uyusam ne olurdu?..

Genç kız, sevincinden ne yapacağını şaşırıldı. Telâş ile:

-Hakiki mi söylüyorsun?.. İster isen tekrar beraber yatalım! dedi. Ve kollarını delikanlının boynuna arttı. Sanki gözlerinden ta a'mâk-ı kalbini görecekmış kalbinde kendine ait bir muhabbet perverde edilip edilmediğini anlayacakmış gibi gözlerinin içine bakarak:

-Hasancığım! dedi. Bu geceyi nasıl geçirdin?...

Delikanlı, saikaya tutulmuş gibi mosmor kesildi. 'Bu geceyi nasıl geçirdin' sorgusu Hasan'ı sarstı. Dimağında:

"Oğlum intikam almak ister ise hududa kadar gel!..." sözlerini acı acı cınlattı. Delikanlı ewelleri intikamın müstekreh bir şey olduğunda hiç şüphe etmiyorken, şimdi ise insanlığa tahmil edilen vezaifin hemen hemen en birincisi addetmeye, hatta erkân-ı istikbale bile fikr-i intikamın meşru bir fikir diye telkin edilmesine bir vazife-i dinî demeye tereddüt bile etmemeye başladı.

İntikam!... ilh. Bir millet efradının beyninde mezmum milletler arasında makbul ve belki de meşrudur. Zaten Hasan'ın köy ihtiyarlarından aldığı ders de bundan ibaretti. Köy ihtiyarlarının her akşam odada açtıkları askerî mübaheseler işte bu sözlerle neticelenirdi. Demek ki; delikanlı muhitinin tesiratıyla müteessirdi.

Bugün muhitin tesiratıyla herkes müteessirdir. Bu tesirattan hiçbir fert kendini alamaz. Muhit, daha doğrusu rağbet öyle bir kuwettir ki: İnsanları herhangi istenilen hale sokmak hususunda en birinci vasıtaadır. Çünkü herhangi şeyin rağbetkârı çok ise o şeyin vücuduna çok tesadüf olunur.

Doğruluk rağbet-i umumiyyeye mazhar olsaydı. Dünyada yalan namına hiç bir şey bulunamaz ve görülemezdi. Onun için bozukluğu gün gibi aşikâr olan ahlâk-ı umumiyenin ıslahı emrinde insanlara hususiyle erkân-ı istikbale yalnız hiss-i takdirin telkin edilmesi kâfidir. Hasılı muhit, muhabbet gibi en büyük kuwettir. Çünkü: Hasan'a hiss-i intikamı telkin eden hiç çıkmayacak bir surette kalbine yerleştiren bulunduğu muhiti idi.

Delikanlı, muhitin, fitratın nadir yetiştirdiği bir kahraman intikamın herkese bir din,.. bir dîn-i vâcibü'l-edâ olduğunda hiç şüphe etmiyordu. Pek iyi biliyor idi ki: İntikam meşrudur. Yalnız bilmediği bir şey varsa o da:

İntikam kimden alınacak?..

Sualinin cevabı idi.

Evet, Hasan kimden intikam alacaktı?.. Mutlaka babası Durmuş Çavuşu şehid edenlerden alacak idiyse onları arayıp bulmak adeta muhal gibi bir şeydi. İşte bir mesele ki: Mühim, mühim olduğu kadar da müşkül...

Delikanlı, böyle müşkilât karşısında bulunduğu, pek aciz kaldığı zamanlar ekseriya babası Durmuş Çavuşun mektuplarına müracaat ederdi. Her aradığını da bulurdu. Zaten koca asker oğlunun muhtar olacağı şeyleri anlayıp mektupları ona göre yazmıştı. Bilfil tecrübe edip gördüklerini bildiklerini; tarik-i hayatta tesadüf edilen müşkilâta dair işittiği çareleri hepsini mektuplarında bildirmişti. Hatta bazılarında:"Bir kavmin, bir milletin hayatı diniyle kaimdir -ekabirin dine kaşı lakayt bulunmaları en büyük ihtilâllere yegâne sebeptir.-"İltimas ve "idare-i maslahat" işte bu iki hal ile izmihlal muhakkaktır.- Tese'ül bir felâket ise tasadduk da bir vazifedir.-İnsanlara doğru yolu göstermek kâfi değil! Belki onlara fikr-i cesaret dahi verilmelidir.- İhtiyarlar, gençlerin bazı etvarına iğmaz-ı ayn etmek mecburiyetinden kurtulamamışlardır. İnsanın sözü dini demektir. Şehvat-ı nefsanîyenin caiz olan yalnız saadet-i umumiyeye muhabbet ir" gibi pek çok ulvî sözler bile vardı.

Delikanlı, meseleyi halletmek için kitab-ı hatıratının sahaifini karıştırdı. Babasının mektuplarının birisinde:

"Oğlum! İntikam alacağın adam mutlaka beni öldüren şahıs değil!... Belki "din" ve devlete, vatan ve millete ihanet eden bir adam, bir kavim bir millettir " gibi şeyler olduğunu hatırladı. Kalbinde iyice kökleşmiş olan hiss-i itikam büyümeye kesb-i kuwet etmeye başladı. Büyüdü, büyüdü. Ta a'mâk-ı kalbinden fıskıran bir ses:

İntikam!. İntikam!..

dediği zaman bütün asabını titretiyordu.

İntikam almak!.. İntikam almak!..

İşte delikanlının aksa-yı a'mâli, gaye-i hayalîsi bu iki kelime oldu.

İntikam almak!.. İntikam almak!..

İşte Hasan'ın bütün tefekküratı, bütün teemmülâtı bu iki bu iki kelimenin husulüne masruf olmaya başladı.

Delikanlı eflm bir mahrumiyet; azim bir meyusiyet içinde imiş gibi münfail ve muztarib düşünüyordu.

Genç kız, delikanlının bu infial ve ıstırabını geçirmek emel-i işvebazanesiyle en çok hoşlandığı şu:

"Şıpka" Balkanı tutmuştu.

Tuna'dan, Moskof kopuştu
Şanlı Osman Paşa tiz yetişti

X

Tuna çay....

Tuna çayı akmam diyor

X

Sâni büyük Osman Paşa
Pilevne'den çıkmam diyor
tarihi türkü ile:

Bir güzel kız, salıncakta sallanır (Türkelinini en eski en meşhur türkülerindendir çok yerlerinde nihavendden çığırırlar.)

Kolan vurdukça göklere yollanır
Şiddetinden yanakları allanır

Salıncaktır genç kızların oyunu
Kolan vurdukça seyredin bu oyunu

Gelin! Kızlar! Anamıza soralım
Bahçemize güzel kolan kuralım
Karşılıklı çifte kolan vuralım

Nakarat

Şâni büyük Osman Paşa
Pilevne'den çıkmam diyor!..
millî, tarihî türküsünü okumağa başladı.

Millî türkülerin insana teşci hususundaki tesirâtı hususiyle böyle mağlûb-ı hissiyat olduğu zamanki tesirâtı inkâr olunmayacak kadar büyüktür. Büyük olduğu için değil midir ki:

Delikanlının infial ve ıztırabını tahfif edecek iken bilâkis teşdid ve tezyidine hizmet etti.

Delikanlı, dakikada yekdiğerinden pek çok farklı bin türlü hallere ma'kes oluyordu.

Bazen deli, bazen korkak; bazen cesur, bazen beşüş, bazen de meyus ve mükedder görünüyordu.

Delikanlının bu hâl-i perişanisini gören genç kız:

-Sen dedi.. Neden kederleniyorsun?

Beni ağlar görmek arzu ediyor isen! Sen kederlenme ben ağlarım!..

Delikanlı, medid ve fakat acı bir! Of!... dedi. Ellerini sıktı. İçin için ağladı. Düşündü. Sözüne devam etti:

-Ben, dedi. Hâlâ buradayım.: Ben asiyim! Babam bana çağırıyor! Vazife başına diyor!

Senelerce devam eden bu feryadına hâlâ kulak vermiyorum ben, pek itaatsiz imişim!... Hayır! Baba ben sana itaat ederim ben vazifemi biliyorum. Vazifemin kudsiyetine vakıf oldum. Sen bana intikam!... demiyor musun?.. Ben hazırım! Sen yat!.. Ben, hatırında senin ruh-ı pür-fütuunu serinletirim. Ben senin intikamını alırım. Baba ben geliyorum!.. Senin hatıran o mathûre-i celâdet ve faziletin üstünde gezen pis ayaklarıyla telvis etmek isteyen o, sefil ayakları kırmak için geliyor.

Genç kız ağlayarak delikanlıyı sîne-i nermîninde sıktı ve:

-Hasancığım!.. dedi. Allah aşkına söyle sana ne oldu?.. Ne oluyorsun! Söyle! Aman diyeyim söyle!.. Bu hâle sebep ben isem bana izin ver gideyim!.

Delikanlı, sükût içinde;.. Gözlerini, gölgesinde oturdukları ağacın dallarına dikmiş ağlıyordu.

Atın, şûh kız delikanlının bu hâl-i hüzn-i iştimâline bir hatime çekerim emel-i safiyanesiyle koynundan çıkardığı aineyi elleri ile gizleyerek:

-İşte dedi. Avucumun içinde bir bu resim,.. benim en sevdiğim birisinin sureti var! Ben onu ne kadar seviyorum bilsen!.. Bak! Şu ağaçlardan bile kıskanıyorum da ellerimin içinde gizliyorum çehresi o kadar

lâtif ki... İnsan lahzada fazl ve edebin mümessili, namus-ı vekarm mücessemi, insaniyetin mehasin-i hakikinin menbâı olduğunda şüphe etmiyor. Ben onu seviyorum! Ben onu çıldırasıya seviyorum!

İnsanın men edilen şeye haris olması mı yoksa daima kıskançlık hissiyle mütehassis bulunması mı ???.. Bilmem delikanlı eski hâllerini bırakarak hatta,, hatta hiss-i intikamını bile unuttur gibi olarak hâhişle:

-Atin!.. dedi. O resim kim ise ben de göreyim! Gizli mi yoksa?!

Genç kız biraz naz etmek maksadıyla göstermekten çekindi gizlidir dedi. Nihayet aynayı delikanlının yüzüne tutarak:

-Ben dedi. Hasancığım! Bunun içindeki sureti, ruhum gibi seviyorum! Acaba bu da beni seviyor mu?...

Delikanlı güldü. Aynayı eline aldı.

-Sen dedi bunun içindekini ne kadar seviyor isen ben de bunun 'aynayı Atin'in yüzüne tutarak' içindekini senin sevdiğinden bin kat fazla seviyorum! Ve ile'l-ebed seveceğim.

Genç kız sevinçle:

-İnanayım mı??.

-inanayım mı ne demek?.. Atin bazen öyle yolsuzluklar yapıyorsun ki: Adeta sözlerinle insanın mirdar iliğini bıçaklıyorsun! Bir insanın sözü, özü demektir. Atin emin ol ki özümde olmayan bir şey benim sözüm asla olamaz zaten buna mensup olduğum din de müsaade etmez!.. Ben yalancı değilim! İnsan aldatıcı hiç değilim!..

-Vallahi Hasancığım yalan söyleyeceğe hiç ihtimal veremediğim hâlde yine ilân-ı muhabbet hususundaki sözlerine inanamıyorum. Halbuki inanmak için ne kadar uğraşıyorum ne adar cebr-i nefis ediyorum bilsen!..

-Şimdiye kadar sorduğun şeylerin hepsine de verdiğim cevaplar "Evet!" iken hâlâ soruyorsun! Hâlâ eski sözleri tekrar edip duruyorsun! Hayır! Sevmiyorum! Sevmeyeceğim ne diyeceksin?..

-Allah aşkına darılma! Sana rica edeyim elini ayağını öpeyim? Senin az en az benim sebab-i mevtim olacaktır. Senin için ölmeye kendime şeref bilirim. Lâkin böyle değil!..

-Fakat, Atinciğim sen de pek ileri..

-Evet kusur bende affet! (gülerek)

-Ha şimdi aklıma geldi. Hasancığım din, ne demektir?

-Aklına ne geldi?.. Ve neden soruyorsun?..

-Hâlimizi kendi saadetimizin çaresini düşünüyorum da:

-Din, tatlı bir söz, manalı bir kelime.

-Dinin manası nedir?

-Hangi dinin?..

-Sizin dinin!..

-Bizim din dünyada 'iyi' namını taşıyan ve taşımaya selâhiyeti olan şeyleri emreder.

Din-i İslâmı birçok insanlar tetkik ve tahkik etmişlerdir 'hak ve hakikat'tan başka bir zerre bulamamışlar, görememişlerdir.

-Din-i İslâm, beşeriyetin saadetini temin eder. Din-i İslâm, vicdanın emrettiği şeyleri amir; nefsin emrettiği şeyleri nâhîdir.

Meselâ benim gönlüm bir şey emrediyor. Demek onu din -i İslâm menediyor?

-Ne gibi?..

-Bizim yekdiğerimizden müebbeden ayrılmamaklığımız

-Bu senin nefsinin arzusu değil vicdanının..

-Hayır! Nefsimin!..

-Sen beni seviyorsun değil mi?..

-Hem de çıldırasıya..

-Peki neden seviyorsun? Benim fenalığının çok olmasından mı?..

-Hâşâ!..

-Demek bende bir iyi hâl var da işte bu iyi hâlden nâşî beni seviyorsun! Nefsin, gönlünün iyi olan şeylerle alâkası yoktur. Onun için beni sevmegi sana emreden şey vicdanındır. Benim seni sevmekliğim de böyle beni senin fevka't-tasawur olan hüsnünden ziyade namus ve hayana meftunumdur. Zaten bir kızda aranılacak en ewel dikkat edilecek nokta da burasıdır. Çünkü: Hüsne olan muhabbet çabuk unutulur. Sebebi ise insanda hüsnün devam edememesidir.

Namus ve hayaya: Hüsn-i ahlâka gelince bunlar bir insanda devam edebilir. Hasılı hüsne olan muhabbet unutulup iffetle, ahlâka münatıf olur. Bu suretle zevc ile zevce arasında ebedî bir imtizac nâ-kâbil-i zeval bir

muhabbet temin edilmiş olur. Halbuki: Yalnız nefsimin sana olan muhabeti senin yalnız güzel bir kız olduğun içindir. Bu muhabbetin devamı kabil değildir. Çünkü sendeki hüsnün, bekâretin devamı kabil değil ki: Benim muhabetim devam etsin?..

Şimdi anlaşılıyor ki: Senin beni sevmeni arzu eden şey vicdanındır. Belki daha doğrusu hem vicdanın hem nefsindir. Her ne olursa olsun bizim yekdiğerimizden ayrılmamaklığımızı yani bir Rum kızıyla bir İslâmın münakahasını din-i İslâm menetmiyor.

-Demek ben mesut olabileceğim.

-Sen, daima...

-Sus!.. Söyleme aman! Şimdi çıldıracağım

-Çıldıracak ne var ki?..

-Ne mi var?.. Bir insanı çıldırtmak için arzu ve ümidinin husulünü tebşirden daha büyük bir şey mi olur?!...

-Sence belki öyledir:

-Neden?

-Vazifeden ewel vazife olduğundan:

-Beni mesut etmeyecek misin?

-Ben bir insanı mesut edip etmemeğe kadir miyim ki?..

-Kadirsin! Pek âlâ kadirsin!..

-Hâşâ!.. Kul her şeyden acizdir.

-Kul acz-i mutlaktır: Acz-i mahzır.

-Beni zevceliğe kabul ediyorsan: Ben mesut olmuş olacağım.

-İnşaallah!

-İnşaallah diyorsun?..

-Başka ne diyebilirim ki...

-Demek kabul etmeyeceksin?..

-Edeceğim: Lâkin...

-Söylesene...

-Ben seni her zaman kabul ederim ettim de lâkin dedim ya!.Vazifeden ewel vazife var!

-Nasıl vazife?

-İntikam!.. İntikam!...

-Sonra ne olacak?

-Hiç! Ne olur askere gideceğim. Onun için

-Evet söyle onun için seni mesut edemeyeceğim öyle mi?..

-Fakat ben, ben beni ve seni mesut edeceğim!..

-Hayal,.. baid!..

-Hayal değil! Hakikat,.. hakikat karfıb

-Sekiz sene sonra ha!..

-Evet sekiz sene isterse on.. isterse yirmi sene sonra olsun!

-İnanamam!..

-Neden?..

-İnsanların her arzusu; her icraatı kaviden fiile çıkmak şerefinden mahrum olduğunu. Hususiyle...

- Hasancığım!.. Benim bu sözüme olsun inan!..

-Nasıl?..

-Nasıl istersen öyle!..

-Demek ben askerden gelinceye kadar yani sekiz sene beni dinleyeceksin öyle mi?..

-Evet! İsterse on sene olsun ben yalnız seni beklerim ölürüm bu sözümden dönmem!.Buna emin ol! Fakat sen de beni temin et!..

-Madem ki bana olan muhabbetinin devamını vaad ettin bu hususta beni iyice temin etmek istedin ben de namusuma dinime yemin ederim ki: sana olan muhabbetim ebedîdir.

Genç kız, delikanlının bu son cümlelerini tatlı bir sevinçle dinledikten sonra delikanlıya iyice yaklaştı. Pek hafif bir sesle:

-Hasan!.. dedi. Ben de senin mensup olduğun dine fakat dikkat et senin diyorum. Evet senin mensup olduğun dine yemin ederim ki: Ben yalnız senin zevcen olacağım!..

Delikanlı, genç kızdan bu fevka'l-ümid sözleri işittiği zaman şehrah-ı hayalin en sa'bu'l-mürur vadilerini, kumsal çölleri geçmiş gibi hıyâbân-ı sevdaya doğru kalben müteveccih bir halde bulunuyordu.

Çehresindeki alâim-i sürur, hayatının ümitsizliklerle karışık devr-i meşâkk ve mezahiminden henüz kurtulmuş yeni bir devre-i ezvaka girmiş, şehrah-ı hakikate -intizam haysiyetiyle- ilk hatve-i felah ve halâsını atmış olduğunu andırıyordu.

Hasan ruhunda bir inbisat, kalbinde bir inşirah hissediyormuş gibi ferîh-i fahur idi. Sema-yı hayalâtın muzlim, kesif sislerini nur-ı hakikat yırtıp afâk-ı bâide; o, ebad-ı bî-sükuna doğru kovalamış delikanlıyı cihan-ı hayâlâttan ilm-i hakikata çıkarmıştı.

Delikanlı, muahedename-i muhabbeti imzalamak istedi. Sevinçle dinledi. Genç kızın iki ellerinden tuttu. Kaldırdı. Sağ kolunu Atin'in beline doladı. Sol eliyle kızın sağ elini tuttu. Güldü.

Ben dedi. Atinciğim! Şimdi gönüllü asker gideceğim benim askerliğime daha iki sene vardır iki sene fazla olarak seni bekletmeyeceğim. Gel!... Veda edelim?..

Genç kızın gözlerinden iki üç katre sirişk dökülmeye başlamıştı. Delikanlı Atin'in geniş nasiyesini;.. sanki o iri gözlerine aşık olmuş gibi cemaline doğru ser çeken siyah saçların arasında gizlenen nasiyesini bir bûse-i şefkat ve samimiyetle ıslattı.

Delikanlı muahedename-i aşkı tahtim etmişti.

Genç kız, bûse-i iftirakın verdiği baygınlıktan kurtulup kendine geldiği zaman iki tarafına Hasan'ı aradı. Bulamadı. Köye gitti. Çeşmenin önüne kadar vardı. Durdu.

Hasan, ayağına çarıklarını giymiş, ellerinde birçok kâğıtlar olduğu hâlde köy odasından ve hey'et-i ihtiyariyenin huzurundan çıktı. Kasaba yolunu takiben gitti bir çeyrek saat sonra 'İlen Mefar' denilen doğrusu İbnü'l-Mefarzer' tepeden kâğıtlarla genç kıza "Elveda!.. Elveda!.." deyip gidiyor,.. hiç durmuyor gidiyordu.

Sanki hamiyetin muhabbete galebe edebileceğini gösteriyor ve ilân ediyordu.

3

Asker Mektupları: Sevdâ-yı Cihad, Vatan Uğrunda Ateş-i İntikam, Osmanlı Muzafferiyyatı, Yunanlıların Dehşetli Hezimetleri Mecrûhiyyet

Bin üçyüz dokuz senesi Mayısının sonunda yani Hasan köyden ayrıldığıнын on sekizinci günü köy ihtiyarlarına yazdığı bir mektubunda takımını, bölüğünü, taburunu, alayını askerlik âleminden pek çok memnun kaldığını bildirdi.

Aradan üç ay geçer geçmez gönderdiği bir mektubunda delikanlı imzasını "Hasan Çavuş" komuştu.

Demek Hasan, çavuş olmuştu. Zaten köy ihtiyarları da buna intizar ediyordu. Çünkü delikanlının âbâ ve ecdadı hepsi de çavuş idiler; delikanlının köyce olan isim ve şöhreti 'Hasan Çavuş Oğulları' idi ki: Ta eski zamanlardan beri bu nam ile yâd olunagelmektedirler. Hatta delikalının babası Durmuş Çavuş sekizinci dedesine kadar! İshak Çavuş, Ali Çavuş, Süleyman Çavuş, Ömer Çavuş, Ahmed Çavuş, Hüseyin Çavuş, Mehmet Çavuş, Süleyman Çavuş gibi isimleriyle saydığı köy ahalisince tevatür hükmüne girmiştir.

Delikalının çavuş oluşu köyde büyük pek büyük bir meserretle alkışlandı. Çavuş oğulları neslinin yeniden ihya edilmesine sebep olduğu için Hasan Çavuş gerek kalben ve gerek lisanen tebrik ve takdis edildi.

Aradan üç sene geçti. Delikanlının gönderdiği bervec-i âtî mektuplar köyde nâ-kâbil-i tarif bir hasret uyandırdı. Çünkü! Gönüllerin hissiyat-ı diniye ve milliyesini galeyân-ı feyzan ettirmişti.

Köy odasında her akşam gece yaralarına kadar tekrar tekrar okunan mektupların ikisi:

Muhterem ağalar!.

Devletimizle Yunan'ın arası Girit meselesinden dolayı bozulmuş, her iki taraftan ilân-ı harp edilecekmiş; bizim alayın da Yunan hududuna sevkedileceği harbe iştirak edeceği haber-i meserret-eseri şayi olur olmaz daha şimdiden asker bütün gün düğünler yapıp ilân-ı sürur-ı şâdmânî etmektedir.

Oh!.. Harp: Cihat, ne tatlı şeymiş!.. Harp: Cihat kokusu daha etraf ve eknaflı bürümeden askerın çehresinde derin bir tebessüm-i şâdî belirdi. Hepimiz sevincinden kabımıza sığamıyoruz. Bana öyle geliyor ki: Bizim alayı harbetmeyiverirlerse binlerce asker manen ölecektir. Askeri cihada sevketmemek adeta bir darbe-i ecel olacaktır. Küçük büyük bana dua edin

cihadı görebilmek şerefinden mahrum kalmayayım!.. Bakî cihad!.. İntikam!..."

8 Şubat sene 312 Hasan Çavuş

Muhterem ağalarım!..

Şimdi seferber halindeyiz. Yunan hududuna yani felah ve zafer doğru gidiyoruz!!.. Din uğrunda, vatan uğrunda ölmekten daha büyük bir şeref, bir felah ve zafer var mıdır.. Harp bir Osmanlının gıdası, cihad ruhu intikam maşuka-i vicdanıdır. Din aleyhinde namus-ı millî aleyhinde sulh kat'iyyen olamaz!.. Bütün dünya sarsılır yine olamaz çünkü muhaldir. Bu hususta kan akmalıdır. Harp, cihad, intikam bütün şiddetiyle devam etmelidir ve edecektir. Bakî devlet ve millete zeval gelmesin!..."

28 Şubat 312 Hasan Çavuş

Delikanlının bu iki mektubu köyde bir merak uyandırdı. Köylüler Hasan Çavuşun mektuplarına dört gözle intizar ve ihtiyat redif olanlar da yekdiğerini tebrik ediyorlarken Hasan Çavuşun ber-vech-i âfî mektupları geldi:

"Muhterem ağalar!..

Bilhassa selâm ederim. İşte şimdi Yunan hududundayız. Ömrümde hiç o derecesini görmediğim bir meserret-i kalbiyye, bir inşirah-ı derunî içinde boğuluyorum. İnyetine kurban olduğum Tanrıma binlerce şükürler, hamdlar olsun!!

Düşmanın en çok askeri bize pek uzak olmayan Milona'dan Çay Hisar ve Yel değirmeni'ne kadar uzayan mıntıkada bulunuyormuş. Martın yirmisekizinci Cuma günü Konika ve Valtinos taraflarında taarruz ve tecavüz etmiş asakir-i Osmaniyye tarafından derhal geri püskürtülmüştür. Düşman zapt eden pek çok Osmanlı karakollarını hatta Menekşe karakolunu bile terk etmeye mecbur olmuştur.

İşte şimdi pek dehşetli top sesleri işitiyoruz. Çamtepe denilen mevkideki Yunan kalesi önünde dehşetli bir top muharebesi oluyormuş.

Oh?.. Silâh seslerini duydukça kalbim ruhum serinleşiyor vicdanım mukaddes bir vazife karşısında bulunduğumu emrediyor. Silâhıma beş adet dane-i intikamı yerleştirdim. Hepsinin hedefi düşman kalbidir.

Babamın Koca Rus Muharebesi'nden gönderdiği palayı o, kanlı çelik parçasını hâlâ yanımda taşıyorum. Kanlarını Yunan kanyla temizleyeceğim yine kanlı olduğu hâlde köye kadar götürüp yahut gönderip evlâddan evlâda intikâl etmek şerefinden mahrum bırakmayacağım!..

Yunan kanları da başka kanla temizlensin.

Bakî harp, cihad, intikam.

1 Nisan sene 313 Hasan Çavuş

Muhterem ağalarım!...

Bilhassa selâm edip hatır-ı şeriflerinizi sorarım. Sıhhatim, afiyetim ber-kemâldir. Muharebe havadisine gelince: Bâr-ı intikamdan kurtulmama adeta ramak kaldı. Çünkü: Yirmi dört saattir silâh başında bulunuyoruz. Binlerce asker hepsi 'arş!...' emr-i cehline amadedir. Yekdiğerinden tatlı dakikalar geçiriyoruz.

Gayz-ı intikamdan askerin dişleri kıcırdıyor. Adeta kendimizi zabt edemeyecek bi hâldeyiz. Askerin burun delikleri kabarmış, nasiyesi hiss-i intikamla çatılmış, gözleri kükremiş arslan gibi çıkmış, her tarafı ateş kesilmiş sanki ateşin, dehşetin, heybetin, menbai imiş gibi düşman tarafına doğru dehşetli ateşler; heybetli nazarlar fışkırtıyor!.. Dağlan taşları inletiyor!... Şiddetli esen rüzgârla çarpışacağımız geliyor!..

Baş kumandanımız devletli Edhem Paşa Hazretleri. Ara sıra askerin arasında dolaşıyor. Her tarafı teftiş ediyor. Askerin teşkil ettiği o mehib manzaraya baktıkça o kadar mahzuz oluyor ki: Tarif kabul etmez.

Oh!.. Askerin manzarası ne heybetli!.. Heybetli olduğu kadar da ne tatlı! Ne hazin!... Öyle bir manzara ki: Bir lahza temaşası dünyalara, binlerce sene ömre bedel.

Oh!... Ne ulvî ne mukaddes levha!... Öyle levha ki: Bir lahza temaşasıyla gaşy olmamak elden gelmiyor! Temaşası her kula nasib olamıyor. Büyük Allahıma binlerce şükür binlerce hamd olsun!...Bizlere nasib etti. Bakî, devlete millete zeval vermesin âmin..

3 Nisan 313 Hasan Çavuş

Hasan Çavuşun bu en son mektubu Nisanın üçünde yazılmış onunda köye ancak ulaşabilmişti. Mektubun tarih-i vürudundan bir ay mürur etti. Delikanlıdan bir havadis alınamadı. Köylüler her gün kasabaya adam-ı mahsus gönderip postahaneye sorduruyorlardı. Ateş-meşreb posta müdürünün: -Artık yeter oldunuz!... Mektup gelirse sizi bulur. Gibi nîm-tehditli cevaplarına rağmen köylüler mektup sormaktan vazgeçemediler. Bu sorgu böyle bir ay daha devam ettikten sonra ber-vech-i atı gelen iki mektup köylüleri meserrete gark etti.

"Muhterem ağalarım!.. Hal-i harbde bulunduğumuzdan mektup gönderemedim. Kusura bakmayın. Ben daha yaşıyorum. Ölmedim. Eski

hissimle, eski sıhhatimle bütün gün harbediyorum. Fakat bilerseniz ne kadar ferahlıyım. Gazi oldum. Çok yerleri muhasara bile etmeden feth ediyoruz.

Çünkü Yunanlılar muttasıl kaçıyor biz Osmanlılar ise muttasıl kovalıyoruz, bizi gördüler mi hemen geri borusunu çalıyorlar dolu dizgin kaçıyorlar. Bir aydır fethettiğimiz yerleri size bildirmek için saatlerce meşgul olmak lâzım gelecek. Ona da vaktim kat'iyen müsait değil!. İki mühim nokta taaccübümü mucib oluyor. Birisi o kadar düşman askeri devirmişken hâlâ hiss-i intikamın gitmemesi ve ile'l-ebed de gitmeyeceği, diğeri de bizim kumandanın 'ileri!...' düşman kumandanının da 'daima geri!...' emrinden başka bir şeye dillerinin dönmemesidir. Şimdiye kadar düşman askerine hediye olarak gönderdiğim kurşun beş yüzü geçti hepsinin de düşman kalbinde bir cay-ı kabul bulunduğundan eminim. Bahtiyarım değil mi?... Bakî duadan unutulmaması temenniyatını tekrar eylerim."

6 Haziran 313 Gazi Hasan Çavuş

"Sevgili ağalarım!..

Osmanlılar zaferden zafere düşüyor. Osmanlıların ufak bir hezimetini kafiyen görülemedi. Hep kahramanlık hep fedakârlık ki: Osmanlılardan infikaki mümteni sıfatlar hasletlerdir.

Bu sözlerime bir misal olmak üzere mecruhiyyetimi anlatayım. Bir gün muharebe kesildi. Dağınık surette bir ovada bulunuyorduk. Yalnız ben üç Yunanlıya tesadüf ettim. Bunlar iki saat ewelisi fethettiğimiz yerlerden hicret ediyorlardı. Biri kadın diğeri erkek iki ihtiyar öbürü de genç bir kızdı. İlk defa görünce korktular. Fakat aldırmadım çünkü üçü de afil demektir. Hayvanlarının yükü devrilmiş. Yarım saattir uğraştılar saramadılar. Muavenet için koştum hayvanlarını sarıverdim. Neticede ihtiyar beni iki tarafımdan kancıkçasına yaraladı. Kaçtı. Kıyamaya kıyamaya arkasından gönderdiğim bir kurşun çabuk tuttu oraya deviriverdi. Diğer ikisi çağrışmaya başladı. Korkmayın dedim. Size dokunamam. Onlar gitti. Hem de selâmetle gitti. Fakat ben pek tehlikeli bir surette yaralı hastahaneye geldim. Bir hafta oluyor hastahanedeyim zannedersen bana şehidlik nasib olacak ben de son emelime nail olurum. Zafer içinde zaferdir değil mi? Baki hakinizi helâl edin."

2 Temmuz 313 Hastahane: Hasan Çavuş

Delikanlının bu iki mektubu da diğer mektuplara rabt ve köy imamı tarafından "Mecmua-i Zafer" namıyla tevsi edildi. Delikanlının suret-i mecruhiyyetini mübin en son mektup "*Zafer İçinde Zafer*" diye ayrıca kendi beyenlerinde yad olunmasını ve mecmuanın da imam efendinin köy

çocuklarına okutmasını, meşk numunesi ittihaz edilmesini Hafız Çavuşun tavsiyesiyle taht-ı karara aldılar.

Delikanlının mecruhiyyetinin ağır olmasından şimdiye kadar yani mektubun köye vusulünde şehid olmuştur diye katı hüküm verildiği zaman gençlerden bazıları ağlamak istemişler ve ağlamağa da başlamışlardı. İşte bu ağlayan gençlere cevap vermek için Hafız Çavuş bir tavır ve:

-Ağlamayın!., dedi. Gülün güldürün fakat ağlamayın!... Bir asker vekar-ı haysiyetiyle, namus ve şerefiyle öldü, şehid oldu. Gülün güldürün her hâlde ağlamayın!..

Bu köyün en büyüğü olmak üzere söylüyorum ve bu noktaya nazar-ı dikkatinizi celb ederim. Ağlamak, gülmek işte bu iki kelime icad olunduklarından beri pek az zaman mahallinde istimal ve tatbik edilmiştir. Çok zamanlar, hele şu son zamanlarında öyle bir hâle gelmişler ki: Daima gülmek yerinde ağlamak ağlamak yerinde gülmek vaki oluyor!... Bu bir gaflet-i beşerdir.

Ben buna ağlarım. Bu hâle ağladığıma da gülerim beşer bir felâket için ağlar. Ben ne güler ve ne ağlarım. Ağlamam çünkü sabır ve metanetim vardır. Ağlamakla bir faide temin edilmez ve belki temin edileni zarardır. Ve bunun için de bittabi gülemem.

Hasılı bir insan ağlayışa gülmeli, gülüşe ağlamalıdır. Her şeyi mahallinde sarf etmelidir. Bu hususta ufak bir dikkatsizlik, bence büyük bir isyandır.

Gazi Hasan Çavuşun şehid olduğuna ağlamayın! Gülün güldürün fakat ağlamayın! Evet ağlamayın!...

Hafız Çavuşun bu sözlerini köylüler pek doğru olarak kabul ettiler. Güldüler, güldürdüler ağlamadılar, ağlatmadılar...

Gazi Hasan Çavuşun ruhunu serinletirmek istediler.

Tesadüf. Tatlı Bir İhtida. Müteyemmin Bir İzdivaç

Üçyüzonüç senesi Teşrin-i Ewelinde idi, Hasan Çavuşun mektupları o "Mecmua-i Zafer" mektep çocuklarına birer tane tevzi edildi.

Teşrin-i Ewel gecelerinin birinde Atin kardeşi Yordan'a soruyordu:

-Ne yazıyorsun?

-Hoca bugün bize meşk kitabı verdi. Onu yazıyorum ismi "*Mecmua-i Zafer*" yahud "Gazi Hasan Çavuşun Büyük Sözleri" dir.

-Gazi Hasan Çavuş kim?

-Çavuşoğullarının Hasan'ı vardı ya işte onun..

-Oku oku neler yazıyor.

Yordan "*Zafer İçinde Zafer*" serlevhalı son mektubu okuyordu. Zannedersem bana 'şehidlik nasib olacak' cümlelerini okuduğu zaman Atin titredi. Evden dışarı fırladı. Ağlamak istedi. Ağlayamadı.

Ağlama içinde ağlayamamazlık ye's ve kederin kemâlidir.

Genç kızın girye-i teessür ve teellümünü bir seyl-i tufan gibi a'mâk-ı kalbine doğru akıyordu. Onun ye's ve girye, hüzn ve elemden başka bir hemdemi, hemhali yoktu.

Genç kız bu buhran-ı derûnî içinde doğru ormandaki mahfel-i ğarâma kadar gitti. Zulmet. Leylin ka'rına gömülmüş ormanların mahûfane haşyetleri korkuttu. Düşündü. Gecenin yarısında buralarda neden dolaşıyorum diye kendi kendine soruyor. Zangır zangır titriyordu. Geri döndü. Köye vardı. O geceyi vekâyi-i mâziyeyi düşünmekle geçirdi. Sabahlara kadar ağladı.

Sabah olduğu vakit hemen ormana o hazâin-i esrara gitti. Serseriyane gezdi. Hazinane dolaştı. Güneş gurub etmek üzere iken o lâne-i esrara veda etti. Çamlığa geldi. İhtiyar bir çam ağacının dibinden çıkan suyun kenarına oturdu. Ellerini, yüzünü yıkadı. Ayaklarını suyun kaynadığı yere soktu. Dünyada yaşamamanın çaresini düşünüyordu. Arkasından gelen kuwetli iki el Atin'in yaşlı, iri, kara gözlerini kapadı. Genç kız mütelâşî canhıraş bir sesle!

- Kimdir?, dedi, ne istiyorsun? Ne var?.. Mezbuhane ve fakat ca'li bir ses cevap verdi:

-Şimdi. dedi. Hasan Çavuş buraya gelse kendini sana teslim etse, ve seni daire-i zevciyyetine, ağuş-ı muhabbetine alsan sen kendini ona nasıl teslim edersin?!

Genç kız neş'e-i sürür ile bayılacakmış gibi bir tavırla arkasından gelen munis sese doğru dönmek isteyerek:

-Ben, dedi ona kendimi İslâm olarak İslâm olarak teslim ederim.

Atin döndü, Gazi Hasan Çavuşu sine-i nermininde sıktı. Bir müddet böyle kaldıktan sonra:

-Sevgilim!, dedi. Şimdi ben senin zevcen oldum değil mi?..

-Hem de meşru bir zevcem oldun.

-Benim ismim ne olacak?..-Belkıs!.. BelkısL

Delikanlı biraz düşündü. Mütebessimane:

-Belkıs! dedi. Biliyor musun biz yekdiğerimizi sevdiğimiz gündenbergi her ikimiz de sabr u metanetimizi muhafaza ettik. Bunun mükâfatını görmeliyiz değil mi?..

Genç kız güldü. Delikanlıya sarıldı:

-Hasancığım! dedi. Bütün sermaye-i hayatiyye ve vücudiyem senindir!.. Lâkin darılma bir şey söyleyeceğim ben sabır ve metanetimi muhafaza edemedim gizli olarak senden bir buse aldım.

Delikanlı Belkıs'ın yanaklarını ıslattı.

-İşte: dedi, ben senin gizli çaldığın buseyi aldım.

-Ben o zaman seni iki defa öptüm.

Delikanlı, güldü tekrar öptü. Ayağa kalktı:

-Belkıs! dedi. Ben doğru harpten geliyorum köye uğramadım. Köylüler meraktadır.

Ben onlara bir mektup yazmıştım. Yaralandıktan sonra kendimden ümidim kalmadığını bildirmiştim. Sonra da iyi olduğuma dair bir mektup yazmadan buraya geldim. Köye gidelim nikâhımızı kıydıralım.

-Gidelim! Fakat Hasancığım ewelce sen uykuda bulunduğun zamanlar ben seni çok pek çok öpmüştüm.

Tatlı ve meşru buseler teâtî ediyor. Tatlı bir ihtida müteyemmin bir izdivaç ile iki genç köye gidiyordu.

Güneş gecenin sîne-i zalâmma sokuldu.

Son

Zeyl

Üçyüzyirmiyedi senesi Eylölünün evâhirinde idi. Bütün kasaba ahalisi akın akın İttiihad ve Terakki kulübünün önüne toplanıyor. Geride Lüküs lâmbasının direğine dayanmış bir babayığitin sözlerini ondört yaşlarında bir genç dinliyordu.

Biraz sonra ahalinin önünde "Ey gaziler..." marşını çalan bir bando musikiyi takiben kışla caddesine doğru giden "gönüllü Trablusgarb müdafileri" ne o, kafil-e nûr-ı melaike, işte bu iki baba oğul da karıştılar. Kasabanın haricine çıkıldı. Ulema tarafından dualar edildi. Musikî selâm havasını çaldı. "Padişahım çok yaşa" âvâze-i samimiyyeti semaya doğru yükseliyordu. Sert bir ses:

Oğlum unutma!.

Sadasıyla kulakları çınlattı. Gazi Hasan Çavuş, oğlu Raşid'e:

İntikam!.. İntikam!., diyordu.

Hitam.